

CEFTA – egy átmeneti társulás

A Közép-Európai Szabadkereskedelmi Megállapodást (az angol elnevezés rövidítése alapján: CEFTA) 1992. december 21-én Krakkóban írták alá Csehország, Lengyelország, Szlovákia és Magyarország külgazdaságért felelős miniszterei. A Megállapodást 1993. március 1-jétől ideiglenesen alkalmaztuk, s 1994. július 1-jétől jogilag is hatályba lépett.

A CEFTA kizárólag az árukereskedelem feltételeivel foglalkozik, a gazdasági együttműködés egyéb kérdéseit nem érinti, bár az aláíró államok nem zárták ki, hogy a jövőben az együttműködés egyéb területekre is kiterjedhet.

Erről a kérdéskörrel rendezett szakmai tájékoztatót a TRAINEX Pénzügyi, Vállalkozásfejlesztési és Oktatási Kft. 1998. februárjában. Az itt közölt információkat az előadó, Győr Mihály, az IKIM főosztályvezetőjének oktatási segédanyagából emeltük ki, a szerző és a rendező Kft. egyetértésével.

Főbb jellemzők

A CEFTA célkitűzése a kölcsönös kereskedelem liberalizálása, s ezáltal a gazdasági együttműködés fejlődésének elősegítése. Ennek érdekében az ipari termékek kereskedelmében a vámok, az azokkal egyenértékű terhek és a vámon kívüli akadályok fokozatos, az átmeneti időszak végéig (2001. január 1.) történő teljes mértékű felszámolását irányozta elő. Az agrártermékeket illetően ugyanakkor csak egyes termékeket érintő, többnyire mennyiségileg korlátozott kedvezmények lehetségesek.

A valamennyi viszonylatban azonos elvi alapokon nyugvó, de a konkrét tételeket illetően gyakran eltérő kölcsönös kedvezményeket a Megállapodás kétoldalú jegyzőkönyvei tartalmazzák:

- a 1-3., 8-10., valamint 14-17. számú jegyzőkönyvek az ipari termékek vámlebontási ütemezéséről rendelkeznek;

- a 4-6., 11-13., illetve 18-21. számú jegyzőkönyvek pedig az agrárkoncessziókat rögzítik.

A származási szabályokat a 7. sz. jegyzőkönyv rögzíti.

Már a CEFTA alkalmazásának első évében megnyilvánult a liberalizáció gyorsítására irányuló szándék. Ennek gyakorlati megvalósulásaként a CEFTA kereskedelmi kedvezményekre vonatkozó jegyzőkönyvei több alkalommal módosultak (az erről szóló

1.sz. Kiegészítő Jegyzőkönyvet 1994. április 19-én, Budapesten; a 2.-at 1995. augusztus 18-án, Varsóban; a 3.-at 1995. december 21-én szintén Varsóban; az 5.-et 1996. szeptember 13-án a szlovákiai Jasnában; a 6.-at 1997. december 19-én Varsóban írták alá). Az 1996. szeptember 13-án Jasnában aláírt 4. sz. Kiegészítő Jegyzőkönyv alapján a származási szabályok is megváltoztak 1997. január 1-jétől.

A CEFTA létrehozásakor az alapító országok nem számoltak további országok csatlakozásával, így a CEFTA erre vonatkozó klauzulát nem tartalmazott. Időközben azonban felmerült az igény, hogy keretei bővíthetők legyenek. Ennek érdekében módosítani kellett a szövegét.

Az ún. Módosító Megállapodás aláírását követően Szlovénia 1995. november 25-én, Románia 1997. július 1-jén csatlakozott a CEFTA-hoz.

Kedvezmények

1998-ban a CEFTA-országokkal folytatott magyar ipartermék-kereskedelem mintegy 90 %-a már vámentes lesz. (Az újonnan csatlakozott Románia esetében ez a részarány 75 % körüli.) A fennmaradó rész (az ún. „kivételi listák”) esetében is megkezdődött a vámok lebontása (a vámkedvezmény mértéke az esetek többségében 55 %), s azok teljes felszámolása általában az eredetileg rögzített határidőnél egy évvel korábban, 2000. január 1-jétől esedékes (a kivételeknél pedig 2001-2002-ben). A kivételi listákon szereplő termékek vámlebontási ütemezését a jobbra látható táblázat szemlélteti.

Meg kell jegyezni, hogy lengyel és román viszonylatban, ahol a kivételi lista több részre bomlik, a lassúbb vámlebontású listán a személygépkocsik, illetve Lengyelország esetében emellett még az exportban továbbítható gépjárművek, az importban ugyancsak egyes további gépjárművek és egyes papíripari termékek szerepelnek.

Az eredeti megállapodáshoz képest az agrárkereskedelemben is lényeges előrelépés volt: 1996. január 1-jétől a Csehországgal, Lengyelországgal, Szlovákiával megvalósított agrárforgalmunk mintegy 80 %-át érinti már valamilyen mértékű kedvezmény:

- a termékek egy részénél 1996. január 1-jétől az összes felsorolt országban megszűntek a vámok;

• további áruféleségek esetében mindegyik ország azonos, a legnagyobb kedvezményes vámnál alacsonyabb vámokat vet ki;

• a termékek harmadik csoportjánál kétoldalú, esetenként kvótához kötött kedvezményeket nyújtunk egymásnak.

volt, s a későbbiekben méginkább erősödött. Magyarország esetében ez azt jelentette, hogy a forgalom dinamikus, a teljes magyar külkereskedelemlnél nagyobb mértékben bővült. Az alapító országokkal 1996-ban lebonyolított kölcsönös szállítások értéke közel kétszer akkora volt, mint amennyit a CEFTA létét megelőző utolsó évben, 1992-ben regisztráltak.

	Fennmaradó vámok az alapvám %-ában						
	Csehország és Szlovákia	Lengyelország		Szlovénia	Románia		
		1. lista	2. lista		1. lista	2.-3. lista	
	export és import	export és import	export	import	export és import	export és import	export és import
1998.	45	45	57,1	45	45	50	70-80
1999.	30	30	42,9	30	30	25	60
2000.	0	0	28,6	15	15	0	40
2001.	0	0	14,3	0	0	0	20
2002.	0	0	0	0	0	0	0

Változatlanul vannak ugyanakkor olyan termékek, amelyeknél semmilyen kedvezmény nem érvényesül és az agrárkereskedelem teljes liberalizálása egyelőre nincs előirányozva. Az 1997. július 1-jétől CEFTA-tag Románia átvette a többi CEFTA-ország közötti kedvezményrendszert (vagyis a sokoldalú listákat), s csak néhány esetben kért rövid átmeneti időszakot a kedvezményes vámok szintjének fokozatos elérésére. Szlovéniával 1998. április 1-jétől vezetjük be a többi ország között alkalmazott koncessziós rendszert (az első negyedévben még a korábbi megállapodás szerinti, időarányos kedvezményes vámkontingensek érvényesek), oly módon, hogy átmeneti jelleggel (1999. végéig) néhány kivételes esetben a sokoldalúan egyeztetett vámoknál magasabb vámok és vámkontingensek lesznek. A sokoldalú kedvezmények mellett román és szlovén viszonylatban is vannak kétoldalú, többnyire mennyiségileg korlátozott kedvezmények.

A CEFTA származási szabályai is módosultak a megállapodás aláírása óta: 1997. január 1-jétől. A korszerűsített származási szabályok összhangban vannak az EU-országokban alkalmazott hasonló szabályokkal, s ily módon biztosítják a páneurópai származási kumuláció lehetőségét.

A vámok fokozatos csökkentése, illetve felszámolása mellett a kereskedelem egyéb akadályainak felszámolásában is jelentős előrehaladás történt. A CEFTA-országok egymás közötti kereskedelmében megszűntek a vámokkal egyenértékű terhek (Románia 1998. január 1-jétől a CEFTA-országokban nem alkalmazza az export- és importilletéket). Nagyrészt megszűntek az exportban vagy importban alkalmazott mennyiségi korlátozások is.

Eredmények

A növekvő kedvezmények jótékony hatást gyakoroltak a CEFTA-országok egymás közötti kereskedelmére. Ez már a működés első évében (1993.) is érezhető

volt, s a későbbiekben méginkább erősödött. Magyarország esetében ez azt jelentette, hogy a forgalom dinamikus, a teljes magyar külkereskedelemlnél nagyobb mértékben bővült. Az alapító országokkal 1996-ban lebonyolított kölcsönös szállítások értéke közel kétszer akkora volt, mint amennyit a CEFTA létét megelőző utolsó évben, 1992-ben regisztráltak.

1997-ben folytatódott a kedvező tendenciák. Magyarország esetében összeségében, 1997. I-XI. hónapban a CEFTA-országokba irányuló kivitel 17 %-kal, a behozatal pedig 8 %-kal növekedett.

Az elmúlt években – a csatlakozó országok nélkül is – növekedett a CEFTA-országok részesedése az összes magyar külkereskedelmi forgalomból, s jelenleg mintegy 8 %.

Továbbfejlesztés

A CEFTA-országok kormányfőinek 1994. óta minden évben megrendezett találkozóján ismételt megerősítették a liberalizáció fokozására irányuló kölcsönös szándékot és körülhatárolták azokat a területeket, amelyeken az együttműködés fejlesztési lehetőségei kiemelten vizsgálándók (mint pl. a minőségi tanúsítványok, illetve vizsgálati eredmények kölcsönös elismerése, a szolgáltatás-kereskedelem és a tőkeáramlás liberalizálása területén folytatott együttműködés stb.).

Napirenden szerepel a CEFTA további tagokkal való bővítése is. A CEFTA-országok közös állásfoglalása szerint az újonnan belépni szándékozó (európai) országgal szemben támasztott alapvető követelmény, hogy tagja legyen a GATT/WTO-nak és rendelkezzen társulási megállapodással az EU-val. E feltételeket a csatlakozási szándékát 1996 májusában bejelentett Bulgária teljesítette, így vele 1997 októberében megkezdődtek a tárgyalások, s várhatóan ez évben a megállapodás aláírható lesz.

***

Mint a cím is jelzi azonban: átmeneti társulásról van szó. A téma szakértői óvnak attól, hogy a CEFTA-t a KGST utódjának tekintsük, vagy akár az EU „előszobájának”. Annyi azonban bizonyos, hogy ha bármely ország tagja lesz az EU-nak, akkor CEFTA-tagsága automatikusan megszűnik. Az sem titok, hogy a CEFTA-tagság bizonyos mértékig jó ajánlólevél az EU-tagság elnyeréséhez.